

**Udier, Sanda Lucija (ur.). *Hrvatska na drugi pogled: udžbenik hrvatske kulture i društva.*
Zagreb: Croaticum – Centar za hrvatski kao drugi
i strani jezik, Srednja Europa, FF press 2019., 387 str.**

Knjiga *Hrvatska na drugi pogled: udžbenik hrvatske kulture i društva* nastavak je udžbenika *Hrvatska na prvi pogled* iz 2017. godine kojim se želi strane studente, ali i ostale zaljubljenike u Hrvatsku, upoznati s hrvatskim jezikom, kulturom i društvom. Knjiga je izdana 2019. godine u mekomu uvezu te je podijeljena na devet poglavlja koje su napisali različiti autori, svaki iz svoje stručne perspektive, ovisno o tematici. Na kraju svakog poglavlja nalazi se popis korištene literature te kratki sadržaj, a na samom kraju knjige nalazi se popis autora s njihovim kratkim biografijama (382–386.) te popis fotografija i njihovih autora (387). Knjiga je bogato opremljena slikovnim materijalima. Urednica ovog izdanja, kao i prvoga dijela, je doc. dr. sc. Sanda Lucija Udier. Udier je rođena u Zagrebu 1972. godine gdje je završila studij kroatistike i južnoslavenskih filologijâ. Zaposlena je u *Croaticumu – Centru za hrvatski kao drugi i strani jezik* na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, čija je voditeljica bila jedno vrijeme. Autorica je 60-ak znanstvenih i stručnih radova.

Knjiga započinje poglavljem *Hrvatsko društvo: Putovi i stranputice modernizacije* (12–43.) sociologa politike Dragana Bagića. Bagić nastoji skicirati glavna obilježja hrvatskoga društva na temelju pitanja koja prikazuju njegovu raznolikost i neslaganje. U poglavlju definira modernizaciju kao proces transformacije tradicionalnoga u moderno društvo, prikazuje povijest hrvatske modernizacije u trima fazama (period Austro-Ugarske Monarhije i prve Jugoslavije, socijalistički period i period neovisne Hrvatske) te analizira obilježja modernizacije poput urbanizacije, društvenih struktura, nejednakosti, interesnih skupina (sindikati, profesionalne udruge, branitelji, umirovljenici) te vrijednosnih stavova. Drugo poglavlje posvećeno je hrvatskom gospodarstvu (46–79.), a autorice su profesorice Ekonomskoga fakulteta Sveučilišta u Osijeku Đula Borozan i Dubravka Pekanov Starčević. Prvo uz pomoć tablice, koja je još i tekstualno dobro objašnjena, daju pregled nekih osnovnih informacija poput Indeksa ljudskoga razvoja i Svjetskoga indeksa sreće. Zatim daju kratki povijesni pregled (iako je fokus stavljen na modernije razdoblje, a gospodarska situacija prije Drugoga svjetskog rata je, nažalost, u potpunosti izostavljena) te

pregled statističkih ekonomskih pokazatelja (izvoz, uvoz, investicije i sl.). Kao završnicu analiziraju nekoliko najvažnijih ekonomskih izazova poput visokoga javnog duga, nezaposlenosti, visine plaća i doprinosa, ekonomskih sloboda i ostalog. Sociolog i socijalni antropolog Drago Župarić-Iljić u trećem poglavlju (82–121.) daje povijesni pregled iseljavanja iz Hrvatske te ga uspoređuje sa sadašnjom situacijom, ali i useljavanja u Hrvatsku i integraciju stranaca u hrvatsko društvo, položaj nacionalnih manjina te djelovanje naših iseljenika u Europi i svijetu, zajedno s bogatim statističkim podacima. Sociolog, leksikograf i prevoditelj Ivan Markešić autor je četvrtog poglavlja *Religijska slika Republike Hrvatske* (124–163.). Poglavlje započinje definiranjem pojma religija, kao i ostalih ključnih pojmova (vjera, religioznost, religijska ustanova, vjeroispovijest), opisivanjem njezine uloge u društvu, njenih temeljnih sastavnica te tipologije religijskih organizacija prema modelu njemačkoga sociologa Maxa Webera. Nakon ovoga općenitog uvoda Markešić prikazuje religijsku situaciju u Hrvatskoj, a nakon grupacije vjerskih zajednica (kojih u RH ima ukupno 54) obrađuje povijesno-statističko-organizacijsku sliku triju najvažnijih religija (kršćanstva, judaizma i islama), s kratkim općenitim, možemo reći i svjetskim uvodom. Na kraju poglavlja donosi vrlo zanimljivu usporednu analizu stavova vjerskih zajednica o pitanjima seksualnosti, kontracepcije, braka, razvoda, pobačaja, eutanazije, kloniranja, samoubojstva te konzumiranja alkohola, duhana i prehrambenih proizvoda. Peto poglavlje nosi naziv *Vizualne umjetnosti, arhitektura i urbanizam u Hrvatskoj u XIX. i XX. stoljeću* (166–213.), a napisala ga je povjesničarka umjetnosti i likovna kritičarka Sandra Križić Roban koja daje sažet, ali informativan pregled hrvatskoga slikarstva, kiparstva, arhitekture i urbanizma od „dugog“ XIX. stoljeća do današnjih dana. U idućem poglavlju (216–251.) povjesničar Dinko Župan u suradnji s pedagoginjom Štefkom Batinčić donosi pregled nastanka modernoga hrvatskoga školstva i njegov razvoj od druge polovine XVIII. stoljeća pa sve do početka XXI. stoljeća. Sama urednica ovoga izdanja u suradnji s lektoricom Milvijom Gulešić Machatom u poglavlju *Hrvatske kulturne ustanove* (253–301.) opisuje povijest, djelokrug i važnost kulturnih ustanova u očuvanju, razvijanju i popularizaciji hrvatske baštine. U poglavlju prikazane su najvažnije znanstvene, jezično-književne, glazbene, scenske i audiovizualne institucije poput Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Matice hrvatske, Hrvatskoga glazbenog zavoda, Hrvatskoga audiovizualnog centra te brojnih muzeja, galerija, kazališta, kina, arhiva, knjižnica, festivala i drugih kulturnih oblika djelovanja Hrvata u domovini i iseljeništvu

te pripadnika nacionalnih manjina. Profesori na Studiju novinarstva Fakulteta političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu Viktorija Car i Igor Kanižaj autori su osmoga poglavlja pod nazivom *Mediji u Hrvatskoj* (304–339.). Na početku daju povijesni pregled tiskanih, televizijskih i internetskih medija, ali samo od druge polovine XX. stoljeća, uz vrlo kratku napomenu o pojavi prvih hrvatskih novina i bez obrađivanja XIX. i prve polovine XX. stoljeća, što smatram nedostatkom jer upravo u tom razdoblju formiralo se moderno hrvatsko novinarstvo, pojavile su se prve karikature i sl. Potom ukratko opisuju ulogu u medijskom društvu glavnih aktera medijskog sustava poput Ministarstva kulture, nadležnog odbora Hrvatskoga sabora, Agencije za elektroničke medije, novinarskih udruženja, Hrvatske izvještajne novinske agencije, HRT-a i drugih. Objašnjavaju način na koji politika putem različitih propisa (poput Zakona o medijima ili Zakona o HRT-u) regulira medije te kako se mediji unutarnjim aktima (pravilnicima i sl.) samoreguliraju, a donose i podatke o učestalosti korištenja različitih vrsta medija. Poglavlje završava vrlo kratkom biografijom prve hrvatske novinark Marije Jurić Zagorke (u okviru potpoglavlja *Razvoj novinarstva u Hrvatskoj*, o kojem je napisana samo pokoja općenita rečenica) te poviješću medijskoga obrazovanja i važnosti medijske pismenosti. Posljednje poglavlje kineziološke Jelke Gošnik *Tjelesna kultura, sport i olimpiizam u Hrvatskoj* (342–381.) pruža povijesni pregled razvoja sporta od antičkih i srednjovjekovnih vremena te pregled sportskih postignuća naših sportaša i osvojenih olimpijskih medalja koje su zbog povelikog broja prikazane i tabelarno. Posebnu pažnju autorica je posvetila ulozi sokolarstva te utemeljitelja hrvatskoga sporta Franje Bučara u razvoju sporta te organizaciji Univerzijade u Zagrebu u srpnju 1987. godine. Poglavlje je završila analizom uloge sporta u osnovnom, srednjem i visokom obrazovanju, ali je pritom obradila samo Filozofski fakultet (čiji je izbor logičan, ali i pomalo neobjektivan jer je autorica predstojnica Katedre za tjelesnu kulturu istog fakulteta) te Kineziološki fakultet.

Hrvatska na drugi pogled izvrstan je presjek različitih aspekata hrvatskoga društva i kulture. Pisana je jednostavnim jezikom pa je razumljiva strancima, ali i domaćim ljudima te će zbog širine obrađivane tematike svatko moći pronaći poglavlje (ili više njih) koje ga zanima. Iako sam imao nekih sitnih zamjerki (ili bolje rečeno sugestija), ovu knjigu preporučio bih svima kao obavezno kroatološko štivo.

Antonio Tomić